Рэкамендацыі па арганізацыі вывучэння вучэбнага прадмета «Беларуская літаратура» на павышаным узроўні (VIII, IX класы)

На II ступені агульнай сярэдняй адукацыі вучэбны прадмет «Беларуская літаратура» можа вывучацца на павышаным узроўні. Дадатковыя вучэбныя гадзіны (1 або 2 на тыдзень) мэтазгодна выкарыстоўваць на арганізацыю і стымуляванне вучэбнай дзейнасці вучняў па авалоданні ведамі, уменнямі і навыкамі, набыцці вопыту дзейнасці, на развіццё якасцей асобы, творчых здольнасцей і фарміраванне на гэтай аснове прадметных, метапрадметных і асобасных кампетэнцый.

Табліца 1

VIII клас

Раздзел вучэбнай праграмы	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (базавы ўзровень)	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (павышаны ўзровень, **+ 1 гадзіна**)	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (павышаны ўзровень, **+ 2 гадзіны**)	Рэкамендацыі па выкарыстанні дадатковых вучэбных гадзін
Уводзіны. Чалавек як галоўны аб'ект увагі мастацкай літаратуры, спосабы яго паказу ў творах	1	2	3	Актуалізацыя ведаў вучняў пра літаратуру як мастацтва слова, пра паэзію і прозу як спосабы паказу жыцця; асэнсаванне паняцця аб трох родах літаратуры (эпічны, лірычны, драматычны); удасканаленне чытацкіх і літаратурна-творчых уменняў
Роды мастацкай літаратуры	7	11	16	Паглыбленне паняццяў *тэма, ідэя, праблема твора*; выпрацоўка ўменняў параўноўваць аднатэмныя творы розных аўтараў, вызначаць асаблівасці сюжэтнай, кампазіцыйнай будовы п'есы; развіццё ўменняў назіраць за сродкамі раскрыцця характару ў эпічным творы, выяўляць аўтарскую пазіцыю ў драматычным творы, ствараць вусную характарыстыку герояў праз іх паводзіны і ўчынкі, мастацкія дэталі; удасканаленне навыкаў складання партытуры верша (п'есы)
Лірычныя жанры	14	19	26	Паглыбленне паняццяў *віды, жанры лірыкі, класічныя формы верша, лірычны герой, вершаскладанне*; замацаванне ўяўленняў вучняў пра

				народную песню як пра крыніцу лірычнай паэзіі; развіццё ўменняў самастойна аналізаваць тэксты песень у адзінстве іх зместу і формы, параўноўваць аднатэмныя вершы розных паэтаў, назіраць за рухам перажыванняў лірычнага героя з улікам усіх мастацкіх сродкаў (паўтораў, памеру, кампазіцыі, інтанацыі), аналізаваць паэтычны тэкст; набыццё вопыту літаратурна-творчай дзейнасці (дапісванне апошняга радка верша, дапісванне і напісанне твора па апорнай схеме чаргавання радкоў, напісанне вершаў на зададзеную тэму па апорных словах, напісанне трыялета, актавы і інш.); удасканаленне навыкаў выразнага чытання вершаў, розных па змесце, настроі, насычанасці вобразна-выяўленчымі сродкамі мовы; фарміраванне актыўнай грамадзянскай пазіцыі
Эпічныя жанры	13	23	32	Паглыбленне паняццяў *эпас як літаратурны род, эпічныя жанры; эпізод, сюжэт, кампазіцыя ў эпічным творы, апавядальнік у творы*; выпрацоўка ўменняў вызначаць тэму і ідэю мастацкага твора, параўноўваць характары галоўных герояў; замацаванне ўменняў заўважаць у творы сутыкненне розных жыццёвых філасофій, бачыць супрацьлегласць жыццёвых пазіцый; удасканаленне ўменняў мастацкага пераказу эпізодаў твора; падрыхтоўка невялікіх вусных празаічных замалёвак на адну з прапанаваных тэм, ацэначных выказванняў пра падзеі, намаляваныя ў творы
Ліра-эпічныя жанры	6	9	14	Паглыбленне паняццяў *ліра-эпічныя літаратурныя жанры; паэма: жанравыя асаблівасці, лірычныя адступленні; літаратурная балада, байка*; пашырэнне ўяўленняў вучняў пра аўтарскую і тэматычную разнастайнасць байкі як жанру літаратуры; выпрацоўка ўменняў ацэньваць учынкі персанажаў, выяўляць найбольш напружаныя моманты ў баладзе, алегарычны сэнс у байцы; развіццё ўмення параўноўваць паміж

				сабой творы ліра-эпічнага жанру; удасканаленне навыкаў аналізу ліра-эпічнага твора; складанне партытуры байкі, балады
Драматычныя жанры	4	6	8	Паглыбленне паняццяў *драма як літаратурны род, драматычныя жанры: трагедыя, драма, камедыя; канфлікт, сцэна, карціна, рэпліка, рэмарка;* удасканаленне ўменняў вылучаць эпізоды або дэталі, важныя для характарыстыкі дзейных асоб, устанаўліваць прычынна-выніковую сувязь паміж падзеямі і паводзінамі герояў у творы, характарызаваць героя драматычнага твора па яго словах і паводзінах; выпрацоўка ўменняў карыстацца паняццямі, неабходнымі для аналізу драматычнага твора; развіццё ўменняў выразнага чытання п’есы па асобах; удасканаленне ўменняў інсцэніравання і мізансцэніравання эпізодаў з драматычнага твора
Паўтарэнне вывучанага ў VIII класе	1	3	4	Паўтарэнне і абагульненне ведаў вучняў пра літаратуру як спецыфічны від мастацтва; замацаванне паняццяў аб трох родах літаратуры (эпічны, лірычны, драматычны); удасканаленне чытацкіх і літаратурна-творчых уменняў; правядзенне чытацкай канферэнцыі
Навучальныя сачыненні	2	4	4	Выкананне навучальных сачыненняў (без павелічэння колькасці саміх работ); падрыхтоўка творчых работ параўнальнага характару (літаратура, выяўленчае мастацтва, кінамастацтва і інш.)
Урокі па творах для дадатковага чытання	4	8	12	Са спіса твораў, прапанаваных для дадатковага чытання, настаўнік можа выбраць тыя, выкарыстанне якіх ён лічыць найбольш дарэчным у пэўным класным калектыве, улічваючы індывідуальныя магчымасці вучняў і наяўнасць тэкстаў у бібліятэчным фондзе
Рэзерв вучэбнага часу	1	3	4	Рэзерв вучэбнага часу настаўнік можа выкарыстаць па сваім меркаванні на чытанне і асэнсаванне літаратурных твораў
Усяго:	**53**	**88**	**123**	

Табліца 2

IX клас

Раздзел вучэбнай праграмы	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (базавы ўзровень)	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (павышаны ўзровень, **+ 1 гадзіна**)	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (павышаны ўзровень, **+ 2 гадзіны**)	Рэкамендацыі па выкарыстанні дадатковых вучэбных гадзін
Уводзіны. Літаратура як мастацтва слова. Яе грамадскае прызначэнне. Функцыі літаратуры	1	2	3	Актуалізацыя ведаў вучняў пра літаратуру як мастацтва слова; паглыбленне ўяўленняў пра прызначэнне мастацкай літаратуры, яе функцыі, літаратурны працэс. Дыскусія, чытацкая канферэнцыя
Чалавек і грамадства. Постаці айчыннай гісторыі ў беларускай літаратуры	5	7	12	Паглыбленне паняццяў *жанр жыція; жанр летапісу; жанр прадмовы;* пашырэнне ўяўленняў пра беларускіх асветнікаў старажытнасці, багацце і разнастайнасць старажытнай літаратуры, яе тэматычнай і жанравай разнастайнасці. Выразнае чытанне, падрыхтоўка паведамленняў
Рамантычнае і рэалістычнае адлюстраванне жыцця ў мастацкай літаратуры	8	13	20	Паглыбленне паняццяў *рамантычны герой; пародыя і бурлеск у літаратуры; фарс і вадэвіль як камедыйныя жанры;* пашырэнне ўяўленняў пра творчасць Яна Баршчэўскага, Адама Міцкевіча, Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, Францішка Багушэвіча. Падрыхтоўка паведамленняў, прэзентацый, пастаноўка фрагмента твора, складанне планаў, супастаўленне твораў розных відаў мастацтва
Нацыянальнае і агульначалавечае ў мастацтве слова	14	24	31	Паглыбленне паняццяў *віды, жанры лірыкі, паэма як жанр; санет; вобраз апавядальніка;* пашырэнне ўяўленняў пра творчасць Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, Максіма Гарэцкага; выпрацоўка ўменняў вызначаць жанравыя асаблівасці мастацкіх твораў. Супастаўленне розных відаў мастацтва, падрыхтоўка

				паведамленняў, літаратурны дыспут, інсцэніроўка мастацкага твора
Чалавек у часе і прасторы ў творах беларускай літаратуры	14	24	30	Паглыбленне паняццяў *псіхалагізм у літаратуры; рытм і рыфма, жанр аповесці;* пашырэнне ўяўленняў пра творчасць Кузьмы Чорнага, Аркадзя Куляшова, Максіма Танка, Івана Шамякіна, Янкі Брыля, Уладзіміра Караткевіча, Яўгеніі Янішчыц; выпрацоўка ўменняў ацэньваць учынкі персанажаў, выяўляць жанравыя асаблівасці мастацкіх твораў. Выразнае чытанне, складанне рознага роду планаў, падрыхтоўка паведамленняў, літаратурная дыскусія, стварэнне вуснай замалёўкі
Паўтарэнне і падагульненне вывучанага за год	1	2	3	Паўтарэнне і абагульненне ведаў вучняў пра літаратуру як спецыфічны від мастацтва, культурны дыялог эпох; удасканаленне чытацкіх і літаратурна-творчых уменняў; правядзенне чытацкай канферэнцыі
Навучальныя сачыненні	3	4	4	Выкананне навучальных сачыненняў (без павелічэння колькасці саміх работ); падрыхтоўка творчых работ параўнальнага характару (літаратура, выяўленчае мастацтва, кінамастацтва і інш.)
Кантрольнае сачыненне	2	2	2	
Урокі па творах для дадатковага чытання	2	5	10	Са спіса твораў, прапанаваных для дадатковага чытання, настаўнік можа выбраць тыя, выкарыстанне якіх ён лічыць найбольш дарэчным у пэўным класным калектыве, улічваючы індывідуальныя магчымасці вучняў і наяўнасць тэкстаў у бібліятэчным фондзе
Рэзерв вучэбнага часу	1	2	4	Рэзерв вучэбнага часу настаўнік можа выкарыстаць па сваім меркаванні на чытанне і асэнсаванне літаратурных твораў
Усяго:	**51**	**85**	**119**	